

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра латинської та іноземних мов

Навчальна програма дисципліни

**Латинська мова та медична
термінологія**

ОК 4 – 1 курс

підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри
латинської та іноземних мов
Протокол №8 від 23 травня 2023 року
Завідувач кафедри
 проф. Павло СОДОМОРА

Затверджено
методичною комісією
деканату іноземних студентів
Протокол № 4 від 31 травня 2023 року
Голова методичної комісії
 доц. Тетяна ЄЩЕНКО

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Зміни та доповнення до програми навчальної дисципліни на 2023-2024 н. р. відповідно до наказу №1053-з від 24.03.2023 р.

№	Зміст внесених змін (доповнень)	Протокол №, дата	Примітки
1	Змін та доповнень не внесено.	Протокол №8 від 23 травня 2023 р.	-

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

П. А. Содомора, д. філос. наук, професор, завідувач кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Б. Я. Крив'як, старший викладач кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

М. Ю. Цупер, викладач кафедри латинської та іноземних мов Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Завідувач кафедри
д. філос. н., проф. Содомора П.А.

Підпис

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни

Латинська мова та медична термінологія

відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня* галузі знань **22 «Охорона здоров'я»** спеціальності **221 Медицина**

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Вивчення латинської мови здійснюється впродовж першого року навчання у закладі вищої освіти (ЗВО) у галузі охорони здоров'я.

Латинська мова була та продовжує залишатися основною термінологічною мовою у всіх галузях медичної науки. Знання елементів латинської мови у значній мірі полегшує студентам та лікарям читання та розуміння медичної літератури написаною будь-якою іноземною мовою.

Програма включає вивчення тільки ті розділи граматики, засвоєння яких необхідне для розуміння сучасної анатомо-гістологічної клінічної та фармацевтичної термінології.

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

- практичні заняття
- самостійна робота студентів (СРС).

Вивчення латинської мови та основ медичної термінології складається із практичного оволодіння основами граматики та принципами словотворення, засвоєння значень латинських та грецьких словотворчих елементів та знання визначеного мінімуму термінологічної лексики.

Латинська медична термінологія - поняття комплексне, до складу якого входить:

- анатомо-гістологічна номенклатура
- клінічна термінологія
- ботанічна номенклатура
- фармацевтична термінологія
- рецептура

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю	
	Всього	Аудиторних				СРС
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)			
Назва дисципліни: <u>Латинська мова та медична термінологія</u>	4 кредити / 120 год.	-	60	60	I курс	Залік
за семестрами						
Змістові модулі 1-3	1,9 кредитів / 56 год.	-	28	28	I семестр	-
Змістові модулі 4-5	2,1 кредитів / 64 год.	-	32	32	II семестр	Залік

Примітка: 1 кредит ECTS – 30 год. Аудиторне навантаження – 50% , СРС – 50%

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є формування базових лексико-граматичних знань та вмінь з перспективою їх подальшого використання у професійній діяльності.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» є демонструвати базові знання латинської термінології професійного спрямування; інтерпретувати зміст та основи ведення ділової міжнародної документації латинською мовою; розвивати професійні комунікативні навички загальноосвітнього, фахового та

культурологічного характеру.

1.3. Компетентності та результати навчання:

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами низки *компетентностей*, а саме:

Інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
7. Здатність працювати в команді.
8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
9. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
16. Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
23. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.
24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Спеціальні (іншомовні професійно орієнтовані комунікативні):

1. здатність коректного використання структурно-лексичних аспектів латинської термінології у процесі навчання
2. здатність застосування латинської мови під час професійної діяльності на робочому місці, у адміністративних закладах охорони здоров'я та університетських лікарнях.
3. здатність ефективного використання професійної термінології під час надання професійних консультацій, виписування рецепту
4. здатність належної морально-етичної поведінки та професійної діяльності, дотримання громадянських прав та обов'язків, підвищення загальноосвітнього культурного рівня.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна					
Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.					
Загальні					
1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.				
2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.				
3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.				
4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.				
5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.				
6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.				
7	Здатність працювати в команді.				
8	Здатність до міжособистісної взаємодії.				
9	Здатність спілкуватись іноземною мовою.				
10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.				
11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.				
12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.				
13	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.				
14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.				
15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.				
Фахові:					
1	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.				
11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.				
16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.				
21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.				
23	Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері охорони здоров'я.				
24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.				
25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів				
Спеціальні (фахові) компетентності					
1	Здатність коректного використання структурно-лексичних аспектів латинської термінології у процесі навчання	<i>Знати:</i> - Базові лексико-семантичні структури латинської мови - Правила словотвору - Терміни та терміноелементи греко-латинського походження	- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження - реалізувати засвоєний лексико-граматичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень - застосовувати загальну і наукову лексику при виконанні когнітивних завдань	Міжособистісна взаємодія: комунікація із викладачами, студентами Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність

2	Здатність застосування латинської мови під час професійної діяльності на робочому місці, у адміністративних закладах охорони здоров'я та університетських лікарнях	<i>Знати:</i> - професійну лексику, що стосується медичних спеціальностей, системи, структури, адміністративної та клінічної бази охорони здоров'я в Україні та країнах, мова яких вивчається - медичне обладнання	- відтворювати лексичний матеріал, пов'язаний із структурою клінічних та адміністративних закладів охорони здоров'я	Міжособистісна взаємодія: комунікація із пацієнтами, колегами, керівництвом Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність
3	Здатність ефективного використання професійної термінології під час надання професійних консультацій, виписування рецепту	<i>Знати:</i> - термінологію фундаментальних медичних дисциплін та технологію оформлення історії хвороби пацієнта - вокабуляр та правила виписування рецептів - форми та види ліків, групи та джерела вітамінів латинською мовою	- відтворювати в усній та письмовій формах термінологію, що стосується поширених симптомів, захворювань, форм лікарських препаратів - оформлювати історію хвороби - проявляти емпатію під час медичної консультації	Міжособистісна взаємодія: комунікація із пацієнтами Суб'єкт-об'єктна взаємодія: використання навчального лексико-граматичного матеріалу	Самостійність, відповідальність
4	Здатність належної морально-етичної поведінки та професійної діяльності, дотримання громадянських прав та обов'язків, підвищення загальноосвітнього культурного рівня	<i>Знати:</i> - основні правила поведінки під час навчання у ВМ(Ф)НЗ - громадянські права та обов'язки - Клятву Гіппократа	- дотримання основних правил поведінки та етикету під час занять з латинської мови - демонструвати повагу, дотримуватись правил субординації - проявляти емпатію та ввічливість під час консультації	Міжособистісна взаємодія: комунікація із студентами, викладачами, колегами	Відповідальність

Програмні результати навчання, визначені стандартом вищої освіти спеціальності:

1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук на рівні, достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.
19. Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення.
20. Аналізувати епідеміологічний стан та проводити заходи масової й індивідуальної, загальної й локальної профілактики інфекційних хвороб.
24. Забезпечувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
26. Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які можуть бути складними, непередбачуваними та потребувати нових стратегічних підходів; організувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді з дотриманням позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги.
27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

Результати навчання для дисципліни відповідно до рівнів пізнання:

1. Запам'ятовування, знання:

- засвоїти базовий термінологічний матеріал медичних дисциплін латинською мовою
- засвоїти лексичний матеріал, пов'язаний із тематикою дисципліни
- засвоїти граматичний матеріал дисципліни
- відтворювати основні терміни, що відносяться до тем змістових модулів

2. Розуміння:

- диференціювати і аналізувати терміни і терміноелементи греко-латинського походження у медичній термінології
- диференціювати і аналізувати терміноелементи у фармацевтичних назвах лікарських препаратів

3. Застосування:

- реалізувати засвоєний лексичний матеріал у формі усних та письмових повідомлень
- застосовувати загальну наукову лексику при виконанні когнітивних завдань
- демонструвати професійні знання у навчальних ситуаціях
- інтерпретувати зміст професійної медичної термінології державною мовою в практичній діяльності фахівця
- володіти латинською медичною термінологією на рівні фахового використання та спілкування

4. Аналіз:

- розпізнавати та аналізувати терміноелементи греко-латинського походження
- розпізнавати та аналізувати найменування лікарських препаратів та розуміти значення компонентів слова
- застосовувати набуті знання для розуміння міждисциплінарних зв'язків між

фундаментальними медичними науками

- володіти засобами перевірки достовірності та коректності даних на професійну тематику та предметно
- володіти засобами пошуку інформації, демонструвати навички обробки та аналізу отриманої інформації

5. Оцінювання:

- самостійно обирати навчальний матеріал під час виконання завдань самостійної роботи
- поєднувати здобуті знання під час самоконтролю
- оцінювати достовірність інформації на тематику дисципліни

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

3. Структура навчальної дисципліни

Тема	Практичні заняття	СРС	Індивід. робота
<i>Змістовий модуль 1. Фонетика. Структура анатомо-гістологічних термінів.</i>			
1. Вступ. Пандемії в античності і сучасності. COVID. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Буквосполучення. Довгота і короткість. Наголос.	2	8	-
2. Поняття “науковий термін”. Структура анатомо-гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення основи іменника. Називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	2		-
3. Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	2		-
4. Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміну з різними типами означень.	2		-
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	8	8	-
<i>Змістовий модуль 2. Системне вивчення іменників і прикметників як засіб побудови анатомо-гістологічних термінів.</i>			
5. Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. Прийменники.	2	6	-
6. Іменники II відміни. Лексика. Вирази. Чоловічий, середній рід II відміни.	2		-
7. Системне вивчення прикметників I групи. Дієприкметники минулого часу пасивного стану (PPP). Лексика. Суфікси. Сталі вирази.	2		-
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	6	6	-
<i>Змістовий модуль 3. Системне вивчення іменників III, IV, V відмін та прикметників III відміни. Ступенів порівняння прикметників у медичній термінології.</i>			
8. Іменники III відміни. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Узгодження іменників III відміни з прикметниками I-II відмін.	2	14	-
9. Іменники III відміни. Чоловічий рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	2		-
10. Іменники III відміни. Жіночий рід. Винятки. Лексика. Сталі вирази. Особливості відмінювання іменників на -sis.	2		-
11. Іменники III відміни. Середній рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика. Особливості відмінювання іменника vas, vasis n та іменників грецького походження на -ta.	2		-
12. Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану, їх вживання в анатомічній термінології.	2		-
13. Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	2		-
14. Вивчення іменників IV – V відміни. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2		-
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	14		14

Змістовий модуль 4. Клінічна термінологія.			
15. Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Структура термінів-композитів латинською та українською мовами. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни.	2	18	-
16. Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	2		-
17. Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	2		-
18. Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду. Латинські та грецькі префікси.	2		-
19. Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси -itis; -ōsis; -iasis.	2		-
20. Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси -oma; -ema. Числівники.	2		-
21. Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.	2		-
22. Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	2	-	
Разом за змістовим модулем 4	16	18	
Змістовий модуль 5. Формулювання медичного діагнозу. Переклад діагнозів.			
23. Структура двочленних діагнозів та їх переклад. Найуживаніші європейські скорочення в клінічній термінології.	2	6	
24. Структура тричленних діагнозів та їх переклад.	2		
25. Структура багаточленних діагнозів та їх переклад.	2		
Разом за змістовим модулем 5	6	6	
Змістовий модуль 6. Лексичне забезпечення фармацевтичної термінології. Державна фармакопея. Рецепт.			
26. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	2	8	
27. Відомості про фармацевтичну термінологію. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Ботанічна номенклатура. Назви рослин у номенклатурі лікарської сировини.	2		
28. Рецепт, його структура. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах.	2		
29. Рецепт. Виписування рецептів на рідкі, м'які та тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	2		
30. Підсумкова контрольна робота.	2		
Разом за змістовим модулем 6	10	8	
Усього годин 120/4 кредити ECTS	60	60	
Підсумковий контроль	Залік		

4. Тематичний план лекцій: лекцій немає

5. Тематичний план практичних занять:

№ п.п.	ТЕМА	К-сть годин
1	Вступ. Пандемії в античності і сучасності. COVID. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Буквосполучення. Довгота і короткість. Наголос.	2
2	Поняття “науковий термін”. Структура анатомо-гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення	2

	основи іменника. Називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	
3	Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	2
4	Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміну з різними типами означень.	2
5	Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. чоловічий, середній рід II відміни. Прийменники.	2
6	Іменники II відміни. Лексика. Вирази. Чоловічий, середній рід II відміни.	2
7	Системне вивчення прикметників 1 групи. Дієприкметники минулого часу пасивного стану (PPP). Лексика. Суфікси. Сталі вирази.	2
8	Іменники III відміни. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Узгодження іменників III відміни з прикметниками I-II відмін.	2
9	Іменники III відміни. Чоловічий рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	2
10	Іменники III відміни. Жіночий рід. Винятки. Лексика. Сталі вирази. Особливості відмінювання іменників на -sis.	2
11	Іменники III відміни. Середній рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика. Особливості відмінювання іменника vas, vasis n та іменників грецького походження на -ta.	2
12	Прикметники III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану, їх вживання в анатомічній термінології.	2
13	Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	2
14	Вивчення іменників IV – V відміни. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2
Всього (I семестр)		28
15	Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовами. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни.	2
16	Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	2
17	Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	2
18	Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду. Латинські та грецькі префікси.	2
19	Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси -itis; -ōsis; -iasis.	2
20	Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси -oma; -ema. Числівники.	2
21	Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.	2
22	Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	2
23	Структура двочленних діагнозів та їх переклад. Найуживаніші європейські скорочення в клінічній термінології.	2
24	Структура тричленних діагнозів та їх переклад.	2
25	Структура багаточленних діагнозів та їх переклад.	2
26	Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	2
27	Відомості про фармацевтичну термінологію. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів. Ботанічна номенклатура. Назви рослин у номенклатурі лікарської сировини.	2
28	Рецепт, його структура. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах.	2
29	Рецепт. Виписування рецептів на рідкі, м'які та тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	2
30	Підсумкова контрольна робота.	2
Всього (II семестр)		32
РАЗОМ		60

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ з. п.	ТЕМА	Кіл-ть годин	Вид контролю
1	Пандемії в античності і сучасності. COVID. Латинські назви лікарських засобів проти вірусних захворювань.	2	Поточний контроль на практичних заняттях
2	Поняття “науковий термін”. Структура анатома – гістологічних термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	2	
3	Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	2	
4	Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміну з різними типами означень.	2	
5	Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. I Abl.	2	
6	Іменники II відміни, чоловічий, середній рід. Лексика: сталі вирази, суфікси.	2	
7	Системне вивчення прикметників I групи. Лексика. Дієприкметники минулого часу пасивної форми.	2	
8	Іменники III відміни. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Узгодження прикметників I групи з іменниками III відміни.	2	
9	Іменники III відміни чоловічого роду. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	2	
10	Іменники III жіночого роду Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2	
11	Іменники III відміни середнього роду. Винятки. Особливості відмінювання деяких слів середнього роду – vas, gramma etc. Лексика. Сталі вирази.	2	
12	Прикметники III відміни. Лексика. Сталі вирази.	2	
13	Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	2	
14	Вивчення іменників IV– V відміни. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2	
Всього (I семестр)		28	
1	Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни.	2	Поточний контроль на практичних заняттях
2	Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	2	
3	Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	2	
4	Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду.	2	
5	Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси –itis; ōsis; iasis.	2	
6	Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси –oma; -ema.	2	
7	Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану.	2	
8	Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	2	
9	Словотвір. Латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів. Практичні навички змістового модуля.	2	
10	Структура двочленних діагнозів та їх переклад. Найуживаніші європейські скорочення в клінічній термінології.	2	
11	Структура тричленних діагнозів та їх переклад.	2	
12	Структура багаточленних діагнозів та їх переклад.	2	
13	Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей,	2	

	оксидів, складних ефірів.	
14	Відомості про фармацевтичну термінологію. Назви вуглеводневих і кислотних радикалів. Словотворчі елементи, що вказують на належність лікарського засобу до фармакологічної групи. Назви рослин у номенклатурі лікарської сировини.	2
15	Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. Граматична структура рецептурної фрази. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.	2
16	Підготовка до кінцевого контролю	2
Всього (II семестр)		32
РАЗОМ СРС з дисципліни		60

7. Індивідуальні завдання для студентів не заплановані.

8. Методи навчання:

Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» зумовлено пізнавальним і виховним значенням цієї дисципліни та її місцем в системі підготовки фахівця, а також метою і завданнями її вивчення. У процесі викладання дисципліни доцільно використовувати такі методи навчання, як словесні (розповідь, бесіда, інструктаж), практичні методи (різні види вправ, контрольні роботи, тестові завдання) та наочні методи (підручник, дошка, таблиці).

Однією з форм організації навчального процесу та ефективним засобом активації пізнавальної діяльності студентів є самостійна робота. Організація та контроль самостійної роботи студентів здійснюється та оцінюється під час консультативної роботи викладача та на аудиторних заняттях протягом семестру.

9. Методи контролю:

Контроль дисципліни включає три етапи/види оцінювання: 1) поточний контроль, 2) контроль самостійної роботи та 3) підсумковий контроль.

10. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: усне повідомлення на релевантну тематику, тестування, структуровані письмові роботи. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль лексичних та граматичних навичок.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв.

Критерії оцінювання:

Оцінка за чотирибальною шкалою	Критерії
«5»	Вільно читати і писати латинською мовою, проводити морфологічний аналіз латинської лексики в межах граматики дисципліни релевантної теми; свідомо користуватися науковою анатомо-гістологічною, клінічною та фармацевтичною термінологією.
«4»	Розуміти граматичний матеріал та знати лексичний матеріал релевантної теми; перекладати з української мови латинською та з латинської українською медичні терміни.
«3»	Перекладати зі словником елементарні фахові терміни, розуміючи граматичну структуру їх побудову.
«2»	Розпізнавати та читати окремі вивчені слова, писати вивчені слова та словосполучення.

Тестовий поточний контроль передбачений в межах кожної теми дисципліни. Він включає завдання множинного вибору (1 бал) і завдання на перевірку практичних навичок, зокрема, переклад, відповіді на запитання тощо (2 бали). Тестовий контроль рекомендовано оцінювати відповідно до таких критеріїв:

Оцінка за 4-бальною шкалою Пропорція правильних відповідей (мінімум)

«5»	90%
«4»	70%
«3»	60%
«2»	Менше 50%

Середнє арифметичне виставлених за традиційною 4-бальною шкалою оцінок конвертується у бали в кінці вивчення розділу дисципліни «Латинська мова та медична термінологія».

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється при підсумковому контролі.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік

Формою підсумкового контролю є залік. Це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним усіх видів навчальних робіт, передбачених робочою навчальною програмою. Залік виставляється за результатами поточного контролю і проводиться після закінчення її вивчення до початку екзаменаційної сесії. Оцінка з дисциплін, формою підсумкового контролю яких є залік, базується на результатах поточної навчальної діяльності та виражається за двобальною шкалою «зараховано» або «не зараховано». Для зарахування студент має отримати за поточну навчальну діяльність бал не менше 60% від максимальної суми балів з дисципліни (120 балів).

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Для дисциплін формою підсумкового контролю яких є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином: $x = \frac{CA \times 200}{5}$

5

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4 - бальна шкала	200 - бальна шкала
5,00	200
4,98	199
4,95	198
4,93	197
4,90	196
4,88	195
4,85	194
4,83	193
4,80	192
4,78	191
4,75	190
4,73	189
4,70	188
4,68	187
4,65	186
4,63	185
4,60	184
4,58	183
4,55	182
4,53	181
4,50	180

4 - бальна шкала	200 - бальна шкала
4,45	178
4,43	177
4,40	176
4,38	175
4,35	174
4,33	173
4,30	172
4,28	171
4,25	170
4,23	169
4,20	168
4,18	167
4,15	166
4,13	165
4,10	164
4,08	163
4,05	162
4,03	161
4,00	160
3,98	159
3,95	158

4 - бальна шкала	200 - бальна шкала
3,90	156
3,88	155
3,85	154
3,83	153
3,80	152
3,78	151
3,75	150
3,73	149
3,70	148
3,68	147
3,65	146
3,63	145
3,60	144
3,58	143
3,55	142
3,53	141
3,50	140
3,48	139
3,45	138
3,43	137
3,40	136

4 - бальна шкала	200 - бальна шкала
3,35	134
3,33	133
3,30	132
3,28	131
3,25	130
3,23	129
3,20	128
3,18	127
3,15	126
3,13	125
3,10	124
3,08	123
3,05	122
3,03	121
3,00	120
Менше 3	Недостатньо

13. Методичне забезпечення

Практичні заняття орієнтовані на розвиток та засвоєння основних навичок, а саме: читання, говоріння, письмо та організовані відповідно до конкретних цілей тем дисципліни.

Кінцеві цілі дисципліни

- вміти читати та писати;
- знати основи граматики (відміни іменників та прикметників, узгодження прикметників з іменниками, дієслова у формах, що вимагає програма, вживання та переклад вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників, числівники та їх словотворчі елементи у клінічних термінах і у назвах препаратів, займенники та прислівники, що вживаються у клінічній і фармацевтичній термінології);
- знати анатомічну термінологічну лексику та вміти її перекладати;
- вміти перекладати анатомічні терміни з різними типами означень;
- вміти перекладати клінічні терміни, аналізувати терміноелементи і грецькі дублети;
- знати структуру діагнозів та їх види і вміти їх перекладати;
- знати принципи утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів;
- вміти аналізувати найменування лікарських препаратів та пояснювати значення компонентів слова;
- вміти перекладати без словника з латинської мови українською та з української латинською фармацевтичні терміни, рецепти у повній та скороченій формах будь-якого рівня складності;
- знати лексичні фармацевтичні одиниці та основні словотворчі елементи, що використовуються клінічних термінах та у назвах препаратів;
- знати крилаті латинські вирази; анатомічні, клінічні та фармацевтичні ідіоми.

Перелік питань для підсумкового контролю

- читання лексичного матеріалу (алфавіт, класифікація звуків, правила вимови голосних, передача дифтонгів, передача грецьких диграфів, буквосполучення);
- наголос;
- морфологічні категорії іменників (словникова форма, визначення відміни, знаходження основи);
- синтаксична конструкція «неузгоджене означення», способи перекладу українською та латинською мовою;
- морфологічні категорії прикметників;
- синтаксична конструкція «узгоджене означення», способи перекладу українською та латинською мовою;
- парадигма I відміни, родові закінчення, винятки;
- найбільш уживані прийменники з Acc. і Abl. Уживання прийменників in і sub;
- парадигма іменників II відміни, родові закінчення, винятки, правило середнього роду;
- переклад латинською мовою дво- трьохслівних термінів з узгодженим і неузгодженим означенням;
- прикметники I групи, родові закінчення, узгодження з іменниками I-II відміни;
- дієприкметники минулого часу пасивного стану, сталі вирази;
- іменники III відміни (словникова форма, знаходження основи, поділ на типи)
- особливості закінчень приголосного типу іменників III відміни;
- особливості закінчень голосного типу іменників III відміни;
- особливості закінчень мішаного типу іменників III відміни;
- закінчення іменників чоловічого роду III відміни, винятки, вживання в термінах, сталі вирази;
- закінчення іменників жіночого роду III відміни, винятки, вживання в термінах, сталі вирази;
- закінчення іменників середнього роду III відміни, винятки, вживання в термінах, сталі вирази;
- іменники грецького походження середнього роду на -ma, жіночого роду на -sis, вживання в термінах;
- стоматологічна лексика (назви м'язів за їхньою функцією, зубна формула й латинські скорочення назв зубів, прийняті для її запису, професійні медичні вислови);
- прикметники III відміни, узгодження з іменниками I – III відміни, сталі вирази, вживання в термінах;
- дієприкметники теперішнього часу активної форми, сталі вирази;
- іменники IV – V відміни, винятки, сталі вирази, вживання в термінах;
- грецькі дублети іменників I-II відмін та їх вживання у клінічних термінах;
- грецькі дублети прикметників I-II відмін та їх вживання у клінічних термінах;
- грецькі дублети іменників III відміни та їх вживання у клінічній термінології;
- грецькі дублети прикметників III відміни та їх вживання у клінічних термінах;
- грецькі дублети іменників IV-V відмін та їх вживання у клінічній термінології;
- латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів. Грецькі дублети латинських займенників і прислівників;
- структура діагнозів та їх переклад, найуживаніші європейські скорочення в клінічній термінології;
- хімічна номенклатура, назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів;
- фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів;
- ботанічна номенклатура, назви рослин у номенклатурі лікарської сировини;
- рецепт, його структура, розгорнуті і скорочені прописи рецептів, латинська номенклатура лікарських форм, додаткові написи в рецептах;
- найуживаніші дієслівні форми у рецепті;
- виписування рецептів на рідкі, м'які і тверді лікарські форми, скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.

Перелік практичних навичок:

- вільне читання латинського тексту;
- правильне відображення на письмі звуків латинського алфавіту та латинізованих медичних термінів;

- практичне використання грецьких буквосполучень в словах грецького походження і їх правильна передача в медичних термінах;
- вільне володіння лексичним матеріалом і уміння класифікувати слова за відмінами з метою постановки орфографічно правильного написання закінчень;
- вільне конструювання анатомо-гістологічних термінів
- автоматизм у сприйнятті та письмовому відтворенні термінів-комполітів греко-латинського походження;
- вільний переклад основних клінічних діагнозів головних медичних галузей;
- написання назв фармацевтичних препаратів, що містять спеціалізовану фармакологічну, терапевтичну, хімічну та іншу інформацію;
- практичне застосування правил написання рецепта в перекладі і в розв'язанні рецептурних задач.

14. Рекомендована література

Основна

1. Латинська мова та основи медичної термінології: підручник/ Л.Ю. Смольська, П.А. Содомора, Д.Г. Шега та ін. ; за ред. Л.Ю. Смольської. - 3-є вид., переробл. і допов. - К. : ВСВ "Медицина", 2016. - 472 с.
2. "Міжнародна анатомічна номенклатура" Український стандарт К. "Здоров'я" 2001 – 225 с.
3. Арнаутов Г. Д. Медицинская терминология на пяти языках: Latinum. Русский. English. Français. Deutsch/ Георги Д. Арнаутов. – [4-е русск. изд., испр.]. – София: Государственное издательство «Медицина и физкультура», 1979. – 943с.

Допоміжна

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 224 с.
2. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у 2 т./Гол. ред. П. Джуль, Б. Зіменковський. – [укр. Пер. 29-го амер. вид.]. – Львів: Вид. дім «НАУТІЛУС», 2003. – Т.1. – 2003. – с. 1 – 1354; Т. 2. – 2003. – с. 1355 – 2688.
3. М.М.Закалюжний, Г.Б. Паласюк "Латинська мова і основи медичної термінології" Тернопіль "Укрмедкнига" 2004 – 224 с.
4. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – К. : «Здоров'я», 2001 – 225 с.
5. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – Т. 1: А-Д. – К. : Знання, 2012. – 704 с.; Том 2: Е-Н. – К. : Знання, 2013. – 744 с.; Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 744 с.; Т. 4. Т-Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. – К. : ВСВ «Медицина», 2016. – 600 с.
6. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця: Нова книга, 2010. – 392 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Львівський національний медичний університет. Режим доступу: <http://new.meduniv.lviv.ua/>
2. Міністерство освіти України. Режим доступу до Веб-сторінки: <http://mon.gov.ua>
3. Міністерство освіти і науки України. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/vishha/baza.html>
4. Міністерство охорони здоров'я. Режим доступу до Веб-сторінки: <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
5. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації – http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf
6. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
7. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Режим доступу до Веб-сторінки: <http://mon.gov.ua/content/Діяльність/Реформа%20освіти/07-metod-rekomendacziyi.doc>